

أَلَمْ تَرَ إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ
سَاكِنًا ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا (45) ثُمَّ
قَبَضْنَاهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا (46) وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ
لَكُمْ اللَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا
(47) وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيَّاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ
رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا (48) لِنُحْيِيَ
بِهِ بَلَدَةً مَيِّتًا وَنُسْقِيهِ مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنْآسِيَّ
كَثِيرًا (49) وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ لِيَذَّكَّرُوا فَأَبَى
أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا (50) وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي
كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا (51) فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَ
جَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا (52) وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ
الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَ

جَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخاً وَ حِجْراً مَحْجُوراً (53) وَ هُوَ
الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَراً فَجَعَلَهُ نَسَباً وَ صِهْراً وَ
كَانَ رَبُّكَ قَدِيراً (54) وَ يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا
يَنْفَعُهُمْ وَ لَا يَضُرُّهُمْ وَ كَانَ الْكَافِرُ عَلَى رَبِّهِ ظَهِيراً
(55) وَ مَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّراً وَ نَذِيراً (56) قُلْ مَا
أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَى
رَبِّهِ سَبِيلاً (57) وَ تَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا
يَمُوتُ وَ سَبِّحْ بِحَمْدِهِ وَ كَفَى بِهِ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ
خَبيراً (58) الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضَ وَ مَا
بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ
الرَّحْمَنُ فَاسْأَلْ بِهِ خَبيراً (59) وَ إِذَا قِيلَ لَهُمُ

اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ أَنَسْجُدُ لِمَا

تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا (60)

Hast thou not seen how thy Lord? - doth prolong the shadow! If He willed, He could make it stationary! Then do We make the sun its guide; then We draw it in towards Ourselves,- a contraction by easy stages. And He it is who makes the night as a robe for you, and sleep as repose, and makes the day (as it were) a resurrection. And He it is Who sends the winds as heralds of glad tidings, going before His mercy, and We send down pure water from the sky,- that with it We may give life to a dead land, and slake the thirst of things We have created,- cattle and men in great numbers. And We have distributed the (water) amongst them, in order that they may celebrate (our) praises, but most men are averse (to aught) but (rank) ingratitude. Had it been Our will, We could have sent a warner to every centre of population. Therefore, listen not to the unbelievers, but strive against them with the utmost strenuousness, with the (Quran). It is He who has let free the two bodies of flowing water: One palatable and sweet, and the other salt and bitter; yet has He made a barrier between them, a partition that is forbidden to be passed. It is He who has created man from water: then has He established relationships of lineage and marriage: for thy Lord has power (over all things). Yet do they worship, besides Allah, things that can neither profit them nor harm them: and the misbeliever is a helper (of evil), against his own Lord! But thee We only sent to give glad tidings and admonition. Say: "No reward do I ask of you for it but this: that each one who will may take a (straight)

~~~~~

path to his Lord." And put thy trust in Him who lives and dies not; and celebrate his praise; and enough is He to be acquainted with the faults of His servants; - He who created the heavens and the earth and all that is between, in six days, and then he established Himself on the throne: Allah most gracious: ask thou, then, about Him of any acquainted (with such things). When it is said to them, "Prostrate to (Allah) most gracious!", they say, "And what is (Allah) most gracious? Shall we prostrate to that which thou commandest us?" And it increases their flight (from the truth).

تم نے دیکھا نہیں کہ تمہارا رب کس طرح سایہ پھیلا دیتا ہے؟ اگر وہ چاہتا تو اسے دائمی سایہ بنا دیتا۔ ہم نے سورج کو اُس پر دلیل بنایا، پھر (جیسے جیسے سورج اٹھتا جاتا ہے) ہم اس سائے کو رفتہ رفتہ اپنی طرف سمیٹتے چلے جاتے ہیں۔ اور وہ اللہ ہی ہے جس نے رات کو تمہارے لیے لباس، اور نیند کو سکونِ موت، اور دن کو جی اٹھنے کا وقت بنایا۔ اور وہی ہے جو اپنی رحمت کے آگے آگے ہواؤں کو بشارت بنا کر بھیجتا ہے۔ پھر آسمان سے پاک پانی نازل کرتا ہے تاکہ ایک مردہ علاقے کو اس کے ذریعے زندگی بخشے اور اپنی مخلوق میں سے بہت سے جانوروں اور انسانوں کو سیراب کرے۔ اس کرشمے کو ہم بار بار ان کے سامنے لاتے ہیں تاکہ وہ کچھ سبق لیں، مگر اکثر لوگ کفر اور ناشکری کے سوا کوئی دوسرا رویہ اختیار کرنے سے انکار

کر دیتے ہیں۔ اگر ہم چاہتے تو ایک ایک بستی میں ایک ایک خبردار کرنے والا اٹھا
 کھڑا کرتے۔ پس اے نبیؐ، کافروں کی بات ہر گز نہ مانو اور اس قرآن کو لے کر ان
 کے ساتھ جہاد کرو۔ اور وہی ہے جس نے دو سمندروں کو ملار کھا ہے۔ ایک لذیذ و
 شیریں، دوسرا تلخ و شور۔ اور دونوں کے درمیان ایک پردہ حائل ہے۔ ایک
 رکاوٹ ہے جو انہیں گڈمڈ ہونے سے روکے ہوئے ہے۔ اور وہی ہے جس نے
 پانی سے ایک بشر پیدا کیا۔ پھر اس سے نسب اور سسرال کے دو الگ سلسلے
 چلائے۔ تیرا رب بڑا ہی قدرت والا ہے۔ اس خدا کو چھوڑ کر لوگ اُن کو پوج
 رہے ہیں جو نہ ان کو نفع پہنچا سکتے ہیں نہ نقصان، اور اوپر سے مزید یہ کہ کافرا اپنے
 رب کے مقابلے میں ہر باغی کا مددگار بنا ہوا ہے۔ اے نبیؐ، تم کو تو ہم نے بس ایک
 بشارت دینے والا اور خبردار کرنے والا بنا کر بھیجا ہے۔ ان سے کہہ دو کہ "میں
 اس کام پر تم سے کوئی اجرت نہیں مانگتا، میری اجرت بس یہی ہے کہ جس کا جی
 چاہے وہ اپنے رب کا راستہ اختیار کر لے"۔ اے نبیؐ، اُس خدا پر بھروسہ رکھو جو
 زندہ ہے۔ اور کبھی مرنے والا نہیں۔ اس کی حمد کے ساتھ اس کی تسبیح کرو۔ اپنے
 بندوں کے گناہوں سے بس اُسی کا باخبر ہونا کافی ہے۔ وہ جس نے چھ دنوں میں

زمین اور آسمانوں کو اور اُن ساری چیزوں کو بنا کر رکھ دیا جو آسمان و زمین کے
 درمیان ہیں، پھر آپ ہی "عرش پر" جلوہ فرما ہوا۔ رحمن، اس کی شان بس کسی
 جاننے والے سے پوچھو۔ ان لوگوں سے جب کہا جاتا ہے کہ اس رحمان کو سجدہ
 کرو تو کہتے ہیں "رحمان کیا ہوتا ہے؟ کیا بس جسے تو کہہ دے اسی کو ہم سجدہ کرتے
 پھرے؟" یہ دعوت ان کی نفرت میں الٹا اور اضافہ کر دیتی ہے۔

तुमने देखा नहीं कि तुम्हारा रब किस तरह साया फैला देता है?
 अगर वह चाहता तो उसे दायमी साया बना देता । हमने सूरज को
 उसपर दलील बनाया, फिर (जैसे-जैसे सूरज उठता जाता है) हम
 उस साए को रफ़ता-रफ़ता अपनी तरफ़ समेटते चले जाते हैं । और
 वह अल्लाह ही है जिसने रात को तुम्हारे लिए लिबास, और नींद
 को सुकूने-मौत, और दिन को जी उठने का वक़्त बनाया । और वह
 है जो अपनी रहमत के आगे-आगे हवाओं को बशारत बनाकर
 भेजता है । फिर आसमान से पाक पानी नाज़िल करता है ताकि
 एक मुर्दा इलाक़े को उसके ज़रीए ज़िन्दगी बख़्शे और अपनी
 मख़लूक में से बहुत-से जानवरों और इंसानों को सैराब करे । इस
 करिश्मे को हम बार-बार उनके सामने लाते हैं ताकि वे कुछ
 सबक लें, मगर अकसर लोग कुफ़्र और नाशुक्री के सिवा कोई
 दूसरा रवैया इख़तियार करने से इन्कार कर देते हैं । अगर हम

चाहते तो एक-एक बस्ती में एक-एक ख़बरदार करनेवाला उठा
 खड़ा करते | पस ऐ नबी, काफ़िरों की बात हरगिज़ न मानो और
 इस कुरआन को लेकर उनके साथ ज़बरदस्त जिहाद करो | और
 वही है जिसने दो समुन्दरों को मिलाकर रखा है | एक लज़ीज़ व
 शीरी, दूसरे तल्ख़ व शोर | और दोनों के दरमियान एक परदा
 हायल है | एक रुकावट है जो उन्हें गडमड होने से रोके हुए है |
 और वही है जिसने पानी से एक बशर पैदा किया, फिर उसने
 नसब और सुसराल के दो अलग सिलसिले चलाए | तेरे रब बड़ा
 ही कुदरतवाला है | उस ख़ुदा को छोड़कर लोग उनको पूज रहे हैं
 जो न उनको नफ़ा पहुँचा सकते हैं न नुक़सान, और ऊपर से
 मज़ीद यह कि काफ़िर अपने रब के मुक़ाबले में हर बागी का
 मददगार बना हुआ है | ऐ नबी, तुमको तो हमने बस एक बशारत
 देनेवाला और ख़बरदार करनेवाला बनाकर भेजा है | इनसे कह दो
 कि, “मैं इस काम पर तुमसे कोई उजरत नहीं माँगता, मेरी उजरत
 बस यही है कि जिसका जी चाहे वह अपने रब का रास्ता
 इख़तियार कर ले |” ऐ नबी, उस ख़ुदा पर भरोसा रखो जो ज़िन्दा
 है और कभी मरनेवाला नहीं | उसकी हम्द के साथ उसकी तस्बीह
 करो | अपने बन्दों के गुनाहों से बस उसी का बाख़बर होना खाफ़ी
 है | वह जिसने छः दिनों में ज़मीन और आसमानों को और उन
 सारी चीज़ों को बनाकर रख दिया जो आसमानों और ज़मीन के
 दरमियान हैं, फिर आप ही ‘अर्श’ पर जलवाफ़रमा हुआ | रहमान,

उसकी शान बस किसी जाननेवाले से पूछो | इन लोगों से जब कहा जाता है कि उस रहमान को सजदा करो तो कहते हैं, “रहमान क्या होता है? क्या बस जिसे तू कह दे उसी को हम सजदा करते फिरें?” यह दावत उनकी नफ़रत में उलटा और इज़ाफ़ा कर देती है |